

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Maria Piasecka
Protokolant:	protokolant sądowy Justyna Prężyna

po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 2017 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa M. K., J. K.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

1. oddała powództwo,
2. kosztami procesu obciąża powodów rozliczenie kosztów pozostawiając referendarzowi sądowemu.

XXIV C 191/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 lutego 2016 roku M. K. i J. K. wnieśli o zasądzenie od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na ich rzecz kwoty 108.143 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 17 lutego 2016 roku do dnia zapłaty, a także zwrotu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadnili, że łączyła ich z pozwanym umowa kredytu. Kwota żądania stanowi równowartość bezpodstawnie pobranych od nich środków pieniężnych w oparciu o niedozwolone postanowienia umowne (§2 ust.2 oraz § 7 ust.1) odnoszące się do waloryzacji wysokości kredytu w relacji do waluty obcej. Jest to różnica między kwotami należnymi a rzeczywiście pobranymi stanowiąca nadwyżkę ponad kwotę obliczoną bez zastosowania waloryzacji. Abuzywność postanowień umowy polegała na pozostawieniu pozwanemu całkowitej swobody określania kursu waluty obcej. Powodowie podnieśli, że nie zostały one indywidualnie uzgodnione z nimi oraz nie określają głównych świadczeń stron umowy. Skutkiem abuzywności postanowień w stosunku prawnym między stronami jest to, że kredyt powinien zostać spłacony w walucie polskiej bez waloryzacji do waluty obcej. Bank powinien na podstawie art. 410 § 2 k.c. zwrócić powodom różnicę pomiędzy uiszczonymi ratami spłaty kredytu, a ratami rzeczywiście należnymi z pominięciem stosowania niedozwolonych klauzul indeksacyjnych. Dodatkowo, abuzywne było postanowienie podpisanego przez strony aneksu nr (...), które w dalszym ciągu pozwalało pozwanemu na dowolne ustalanie kursu waluty indeksacyjnej w granicach 10% odchylenia od kursu rynkowego. Ponadto, wobec pierwotnej abuzywności postanowień umowy, aneks nie usuwał braku podstawy prawnej do przeliczenia kredytu wypłaconego powodom na walutę obcą.

W odpowiedzi na pozew (k. 121-199) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podniósł zarzut przedawnienia roszczenia. Uzasadził ponadto, że zawarta umowa była umową kredytu walutowego indeksowanego do CHF. Indeksacja kredytu dotyczy świadczenia głównego stron. Wybór rodzaju kredytu był wyrazem woli powodów, a umowa została indywidualnie uzgodniona. Klauzula indeksacyjna nie ma charakteru abuzywnego. Umowa oraz aneks nr (...) są zgodne z prawem. Kurs franka szwajcarskiego stosowany przez bank był kursem rynkowym, nie był ustalany dowolnie. Uwzględnienie powództwa spowodowałoby ukształtowanie stosunku prawnego wbrew zgodnemu zamiarowi stron. Z uwagi na ciężące na bankach obowiązki zabezpieczenia ryzyka kredytowego, rodzaj stopy procentowej powinien być dostosowany do waluty kredytu. Powodowie nie wykazali szkody wynikającej z zastosowania spornych klauzul umownych. Wyliczenie przez nich kwoty bezpodstawnego wzbogacenia było dowolne.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. K. i J. K. w dniu 11 kwietnia 2008 roku złożyli wniosek o udzielenie kredytu w walucie CHF przez Bank (...) S.A. z siedzibą w W. (wniosek – k. 225-227).

Powodowie korzystali z pomocy doradcy (...), gdzie przedstawiono im oferty różnych banków, które szczegółowo analizowali. W wyniku podjętych negocjacji pozwany bank obniżył powodom wysokość marży. Negocjacom nie podlegały prowizja banku i zabezpieczenia kredytu. Powodom przedstawiono również ofertę kredytu złotówkowego, z której zrezygnowali (zeznania świadka P. J. k. 637, zeznania świadków A. B., J. S., M. T. k.634 i nast.)

Powodowie zostali również poinformowani o ryzyku zmian kursów walutowych i zmian stóp procentowych, ich wpływie na raty kredytu w przypadku kredytów indeksowanych kursem waluty obcej oraz o możliwości bezpłatnej zmiany waluty kredytu na PLN. Otrzymali również symulację raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pkt (informacja – k. 310).

W dniu 27 maja 2008 roku M. K. i J. K. jako kredytobiorcy, zawarli umowę o kredyt hipoteczny z Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. (umowa – k. 46-48). Umowa zawierała następujące postanowienia:

- Kwota kredytu 950.342 zł (§ 2 ust. 1),
- Kredyt jest indeksowany do franka szwajcarskiego (CHF), po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy (...) Bank (...) wysłał do Kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN, zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej (§ 2 ust. 2),
- Cel kredytu: zakup działki budowlanej i budowa domu (§ 2 ust. 3),
- Okres kredytowania wynosi 528 miesięcy (§ 2 ust. 6),
- W przypadku zmiany waluty kredytu w okresie obowiązywania umowy, kredytobiorca poniesie koszty prowizji zgodnie z aktualnie obowiązującym cennikiem, jednak nie wyższe niż 0% kwoty kredytu w przypadku zmiany waluty na PLN (§ 4 ust. 5),
- Kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (§ 6 ust. 1),
- Oprocentowanie kredytu wynosi 3,7350% w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 0,85%, stałej w całym okresie kredytowania (§ 6 ust. 3),

- Oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) (§ 6 ust. 5),
- Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) (§ 7 ust. 1).

Załącznikiem do zawartej umowy był Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej obowiązujący do dnia 30 września 2011 roku (wersja R22). Regulamin ten, zgodnie z ogólnymi zasadami udzielania kredytów, stanowił, że kredyt udzielany jest co do zasady w PLN jednakże dopuszczał również indeksację kredytów kursem waluty obcej. Z definicji kredytu indeksowanego kursem waluty obcej wynikało, że był to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku. Również w pkt. 15 § 5, Regulamin stanowił, że kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymiennalnych i jest udzielany w złotych polskich, zaś w umowie kwota kredytu jest określona w PLN (...) Stosownie do § 5 ust. 16 Regulaminu, przypadku kredytu w walucie obcej, wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu miał określić kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu. Uruchomienie środków z kredytu następowało w PLN natomiast - zgodnie z § 8 ust. 3 – kwota raty spłaty obliczona będzie według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kredytobiorca mógł zastrzec w umowie kredytu, iż bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku. Regulamin określał także zasady przewalutowania kredytu (k. 56-65).

Na podstawie aneksu nr (...) z dnia 12 września 2008 roku strony podwyższyły kwotę kredytu o 170.000 zł do 1.120.342 zł oraz podwyższyły stałą marżę, stanowiącą element oprocentowania kredytu, do 1,05% (aneks – k. 49-51). Następnie strony dokonały kolejnych zmian umowy kredytu na podstawie aneksu nr (...) z dnia 13 lutego 2012 roku oraz aneksu nr (...) z dnia 25 stycznia 2012 roku (k. 52-54).

Na podstawie aneksu nr (...) z dnia 25 stycznia 2012 roku strony dodały do umowy kredytu w § 2 zapis o treści: „Kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na złote polskie zobowiązania kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej, podawany jest w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupca i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu (...) w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych. Wartości kursu kupna i wartości kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%. Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego. Pierwsza Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest pomiędzy godziną 8:00 a godziną 10:00 danego dnia. Tabela Kursów Walut Obcych publikowana jest każdorazowo na stronie (...) (k. 55).

Kursy walut w Banku (...) S.A. ustalane były w oparciu o średnie kursy wymiany walut na rynku międzybankowym, które następnie powiększono o marżę kursową banku (zeznania A. L. (1) – k. 720, K. M. – k. 720). Marża banku w stosunku do kursów średnich na rynku międzybankowym w okresie od 13 listopada 2008 roku do dnia 25 stycznia 2015 roku nie przekraczała 6,2% (okoliczność bezsporna; opinia biegłego R. P. – k. 962).

W praktyce nie zdarzały się sytuacje, w których klienci zawierający umowę kredytu z Bankiem (...) S.A. nie zgadzali się i usiłowali negocjować zapisy dotyczące sposobu ustalania kursu wymiany walut (zeznania J. S. (2) – k. 635-636; P. J. (2) – k. 637-639).

Kwota kredytu udzielonego M. K. i J. K. wyrażona w CHF wynosiła 500.421,82 CHF. W okresie od 27 maja 2008 roku do 29 września 2015 roku kredytobiorcy spłacili łącznie kwotę 55.046,51 CHF tytułem rat kapitałowych oraz 42.938,30 CHF tytułem rat odsetkowych (zaświadczenia – k. 73-79).

Rynkowe oprocentowanie kredytów hipotecznych udzielonych w walucie CHF jest niższe w stosunku do analogicznych kredytów udzielonych w walucie złoty polski. Na wysokość oprocentowania składa się marża banku oraz stawka LIBOR w przypadku waluty kredytu CHF albo WIBOR w przypadku waluty kredytu złoty polski. Oprocentowanie kredytów hipotecznych udzielonych w złotym polskim jest 4-5% wyższe (opinia biegłego R. P. – k. 928, 962; tabela LIBOR/WIBOR – k. 151).

Pismem z dnia 5 lutego 2016 r powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 108 143 zł. Wezwanie dotarło do pozwanego w dniu 23.02.2016 (k. 88-90).

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie powołanych dowodów. Był on zasadniczo niesporny pomiędzy stronami i opierał się na przedstawionych przez nie i niekwestionowanych dokumentach. Sąd dał także wiarę zeznaniom świadków M. S., A. L. (2), J. C., K. M. oraz I. R. na okoliczność tworzenia tabel kursowych w pozwanym banku a także zeznaniom świadków A. B. (2), J. S. (2), M. T. (2), P. J. (2) na okoliczności związane z podpisaniem przez powodów umowy kredytowej. Z tej samej przyczyny jedynie drugorzędne znaczenie miała przeprowadzona opinia biegłego, aczkolwiek sformułowanym przez niego uwagom i dokonany wyliczeniom nie można zarzucić nieprawidłowości.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Podstawą roszczenia wskazaną w pozwie przez powodów jest art. 410 par. 2 kc zgodnie z którym świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Zdaniem powodów, nienależne było świadczenie na rzecz banku w postaci obowiązku zapłaty kwot pobieranych tytułem rat kredytu obliczanych z zastosowaniem klauzul waloryzacyjnych. Powodowie nie byli zatem zobowiązani do zapłaty na rzecz pozwanego rat kapitałowo-odsetkowych zwaloryzowanych przyjętym jednostronnie przez bank kursem waluty obcej (CHF). Zdaniem powodów, są oni obowiązani do spłaty rat bez zastosowania tej waloryzacji i przeliczania ich każdorazowo według CHF.

W pierwszej kolejności należało jednak ocenić zawartą przez strony umowę.

Zgodnie z jej treścią, powodowie zawarli z bankiem umowę kredytu w kwocie 950 342 PLN (kwotę tą następnie podwyższono w zawartym aneksie), która to kwota była indeksowana do waluty CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w dniu uruchomienia kredytu natomiast spłata kredytu miała nastąpić w 18 ratach odsetkowych w okresie karencji i 510 równych ratach miesięcznych zawierających malejącą część odsetek i rosnącą część kapitału w CHF z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu zgodnie z Tabelą Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w pozwanym banku. Umowa określała cel, na jaki kredyt został udzielony (budowa domu, zakup działki) a także okres kredytowania (528 miesięcy) i wysokość oprocentowania (według zmiennej stopy procentowej, w wysokości 3.7350% w stosunku rocznym co stanowiło sumę stopy referencyjnej Libor 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy i określonej w umowie marży banku w całym okresie kredytowania). Umowa zawierała dodatkowe zastrzeżenie, że oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej Libor 3M zaś sama stopa referencyjna zmienia się w cyklu kwartalnym.

Umowa kredytu bankowego jest umową nazwaną (art. 69 prawa bankowego z 1997 r). W art. 69 par. 2 prawa bankowego wskazano niezbędne (obligatoryjne) postanowienia, które powinny być zawsze ujawnione w umowie bankowej. Stosownie do tych postanowień ustawy, w umowie kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie określoną kwotę środków pieniężnych a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej i zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, w oznaczonych terminach płatności. Umowa powinna zatem określać strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel świadczenia, zasady i termin spłaty, wysokość oprocentowania i warunki jego zmiany a także inne elementy szczegółowo wymienione w art. 69 ust. 2 ustawy.

W przypadku kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska, powinna zawierać również szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalenia kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu – przy czym zastrzeżenie to wprowadzono do ustawy – Prawo bankowe ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984), która weszła w życie 26 sierpnia 2011 r.

W zawartej przez strony umowie, bank udostępnił zatem powodom określoną sumę kredytu w złotych PLN (określona została kwota i waluta kredytu), z zastrzeżeniem, że jej wysokość zostanie przeliczona i wypłacona według kursu danej waluty w dniu uruchomienia kredytu (indeksowana). Powyższe oznaczało, że powodowie otrzymali na rachunek bankowy kwotę kredytu w PLN przeliczoną według kursu waluty CHF w sposób określony w umowie. Następnie zaś byli zobowiązani do spłacania rat kapitałowo-odsetkowych w PLN przeliczonych do waluty CHF z dnia płatności raty kredytu.

Tak skonstruowana umowa kredytu indeksowanego mieści się w ogólnej konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353 (1) kc w związku z art. 69 prawa bankowego). W ramach tej umowy również dochodzi do wydania (udostępnienia) sumy kredytu kredytobiorcy i zwrotu wykorzystanej sumy kredytu. Kredytobiorca zwraca zatem wykorzystaną sumę kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być odpowiednio wyższa lub niższa w relacji do waluty obcej. Przepis art. 353(1) kc pozostawia stronom swobodę ułożenia stosunku umownego co do kwestii regulowanych w przepisach dyspozytywnie. Ukształtowanie kredytu jako kredytu w złotych indeksowanego do waluty obcej mieści się w ramach swobody umów umożliwiającej stronom kształtowanie treści zobowiązania, o ile umowa ta nie będzie sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego lub nie będzie zmierzała do obejścia prawa (art. 58 kc). Nie ma również podstaw do twierdzenia, że w obrocie prawnym doszło do wykształcenia się jakiegoś odrębnego, oryginalnego typu umowy bankowej, powiązanej w sposób szczególnie z kursem złotego do walut obcych w chwili wydania i zwrotu sumy kredytowej i tym samym zakładającej szczególnie sposób określenia wysokości zadłużenia kredytobiorcy w stosunku kredytowym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016, sygn. I CSK 1049/14). Z kolei w wyroku z dnia 19 marca 2015 r (IV CSK 362/14) Sąd Najwyższy – odwołując się do przepisów zawartych w ustawie z dnia 29 lipca 2011r wskazał, że ideą dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 29 lipca 2011 r było utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad.

Nie może również budzić wątpliwości, że zawarta umowa była zgodna z wolą stron zobowiązania. Na podstawie całokształtu okoliczności należało stwierdzić, że intencją powodów było zawarcie umowy na określoną kwotę z korzystnym oprocentowaniem według wartości przyjętych dla kredytów walutowych. Nie sposób pominąć okoliczności, że powodom przedstawiono w pierwszej kolejności ofertę kredytu w złotych polskich, z której powodowie zrezygnowali decydując się ostatecznie na zawarcie umowy w walucie obcej a następnie podwyższając kwotę udzielonego kredytu. Pozwani zostali również poinformowani o ryzyku zmian kursów walutowych i zmian stóp procentowych, ich wpływie na raty kredytu w przypadku kredytów indeksowanych kursem waluty obcej oraz o możliwości bezpłatnej zmiany waluty kredytu na PLN (informacja – k. 310). Umowa zawiera ponadto zapisy, z których wynika, że w przypadku kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych co oznacza, że w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej, wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wówczas wysokość miesięcznej raty kapitałowo – odsetkowej. Ponadto znalazł się tam zapis o możliwości zmiany oprocentowania w zależności od zmiany stopy referencyjnej Libor 3M oraz możliwych zmianach samej stopy referencyjnej Libor 3M. W związku z tym, nie można uznać, aby powodowie byli nieświadomi sposobu funkcjonowania umowy. W ocenie sądu, powodowie zostali zapoznani z istotą umowy a także ryzykiem, które ponoszą w związku z zawarciem umowy kredytu o zmiennym oprocentowaniu, które wystawiało ich na niebezpieczeństwo zmian oraz ryzyko związane z przeliczaniem kwoty kredytu na walutę obcą. W ocenie sądu, powodom zostały przedstawione wszelkie istotne informacje dotyczące ewentualnych konsekwencji finansowych umowy. W orzecznictwie Trybunału EU dotyczącym dyrektywy Rady 93/13/EWG (wyrok Trybunału z dnia 20 września 2017, C-186/16) wyjaśniono między innymi, że kredytobiorca musi być jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu denominowaną do waluty obcej, ponosi pewne ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu

widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. Na banku spoczywa zaś obowiązek przedstawienia ewentualnych wahań kursów wymiany i ryzyka wiążącego się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, zwłaszcza gdy konsument będący kredytobiorcą nie uzyskuje dochodów w tej walucie.

Powodowie kwestionowali skuteczność klauzuli indeksacyjnej, z której abuzywności wywodzili swoje roszczenia.

Zgodnie z art. 385 (1) § 1 kc, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym ceny lub wynagrodzenia, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). W tym miejscu należy wskazać, że powołany przepis został wprowadzony ustawą z dnia 2 marca 2000 r o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, której celem było zapewnienie konsumentom bardziej skutecznej ochrony w stosunkach umownych z profesjonalistami i był wyrazem implementacji do polskiego porządku prawnego dyrektywy nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich. Interpretacja przepisów art. 385 (1-3) kc musi zatem prowadzić do rezultatów zgodnych z celem dyrektywy, który został określony w art. 8 i który stanowi, że państwa członkowskie, w celu zapewnienia wyższego stopnia ochrony konsumenta, mogą przyjąć lub utrzymać bardziej rygorystyczne przepisy prawne zgodne z traktatem w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą. Jak zaś wynika z treści art. 385 (1) kc, niedozwolone w relacjach z konsumentami są te postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Z kolei kontrola abuzywności postanowień umownych jest wyłączona wówczas, gdy postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem oraz, gdy określa główne świadczenia stron i sformułowane jest w sposób jednoznaczny.

Sąd przychylił się do stanowiska wyrażonego między innymi w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r (I CSK 1049/14), z którego wynika, że umowna klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w art. 385 (1) par. 1 zdanie drugie kodeksu cywilnego. Klauzula taka nie określa bowiem bezpośrednio świadczenia głównego a wprowadza jedynie umowny reżim jego podwyższenia. Cel abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorców umownych nie przemawia za szerokim rozumieniem „postanowień określających główne świadczenia stron”. W tej sytuacji stwierdzić należy, że postanowienia bankowego wzorca umownego, zawierającego uprawnienie banku do przeliczenia sumy wykorzystanego kredytu do waluty obcej (klauzula tzw. spreadu walutowego) nie dotyczą głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385 (1) par. 1 zdanie drugie kc. Klauzula ta kształtuje bowiem jedynie dodatkowy, zawarty we wzorcu umownym, mechanizm indeksacyjny świadczeń głównych stron umowy tj. sposób określenia rynkowej wartości wydanej i wykorzystywanej sumy kredytu w złotych w relacji do walut obcych.

W ocenie sądu nie sposób jednak uznać, w świetle przedstawionych przez strony dowodów, aby sama klauzula indeksacyjna nie została przez strony indywidualnie wynegocjowana a nawet można stwierdzić, że została ona wprowadzona do umowy na wyraźne żądanie powodów, których celem było zawarcie umowy na korzystnych warunkach finansowych, które były zapewniane przez umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej. Nie można pominąć, że w pierwszej kolejności, bank zaoferował powodom kredyt w PLN a dopiero, po jego odrzuceniu, kredyt indeksowany do waluty obcej. Powodowie zostali również poinformowani o mechanizmie zmiennego oprocentowania kredytu a także ryzyku zmiany tego oprocentowania w sytuacji zmiany stopy referencyjnej, o czym była mowa wyżej.

Niewątpliwie jednak powodowie nie mieli żadnego wpływu na kształtowanie kursu waluty CHF, według której miały być rozliczane raty kredytu. W pierwotnej wersji umowa zawarta między stronami, nie precyzowała nawet zasad przeliczania złotych na franki szwajcarskie a jedynie odsyłała do obowiązującej w banku Tabeli Kursów Walut Obcych. Dopiero aneks nr (...) zawarty 18 stycznia 2012 r sprecyzował, w pewnym zakresie, sposób ustalania kursów kupna i sprzedaży jednakże również nie uczynił tego w drodze negocjacji z powodami. Bank, wprowadzając

klauzule waloryzacyjne oparte o kursy walut wskazane w sporządzanych przez niego tabelach, przyznał sobie zatem prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem CHF i wysokości całej wierzytelności poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wartości spreadu walutowego (rozumianego jako różnica pomiędzy kursem sprzedaży a kursem zakupu waluty obcej). Abuzywność tego postanowienia umowy została stwierdzona, w ramach kontroli abstrakcyjnej, wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie XVII AmC 426/09 z dnia 14 grudnia 2010 r. utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011 r. (sygn. VI ACa 420/11). Sąd Apelacyjny podziela argumentację Sądu Okręgowego wskazując, że abuzywne są zapisy umowy o następującej treści: „kredyt jest indeksowany do CHF po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy” i „w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej rata spłaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującej w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty” albowiem dotyczą dowolnego i nie poddającego się weryfikacji kryterium ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych, stanowiących narzędzie indeksacji kredytu i rat jego spłaty, wpływając na wysokość własnych korzyści finansowych i generując kredytobiorcy dodatkowe i nieprzewidywalne co do wysokości koszty kredytu.

Wskazać należy, że chociaż treść jednej z klauzul uznanych za abuzywne została wprost zawarta w umowie kredytowej między powodami a bankiem zaś druga zawiera zapis podobny do postanowienia z par. 7 ust. 1 umowy, to stwierdzenie to nie przesądzało automatycznie o bezskuteczności tych postanowień. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 października 2013 r. (IV CSK 142/13) sam fakt uznania za abuzywną nie powoduje wyłączenia danej klauzuli z obrotu ale winien skutkować w każdym przypadku zarzutu w indywidualnym układzie faktycznym. Innymi słowy, nawet w sytuacji, gdy umowa zawiera postanowienie, które zostało uznane za niedozwolone, nie prowadzi to do uznania, że jest ono niedozwolone w konkretnej umowie z konsumentem. Każdorazowa bowiem należy oceniać, czy zostały spełnione przesłanki abuzywności w stosunku do konsumenta.

Nie ulega jednak wątpliwości, że wspomniane klauzule, których abuzywność stwierdzono orzeczeniem Sądu Okręgowego w Warszawie, a zawarte w punktach par. 2 ust. 2 i par. 7 ust. 1 umowy, były abuzywne również wobec powodów w części dotyczącej przeliczenia wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF ustalanego według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu albo transzy, oraz w zakresie, w którym kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu ustaloną w CHF zgodnie z par. 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu zgodnie z (...) Banku (...) S.A. (par. 7 ust. 1 umowy). Abuzywny charakter ma odwołanie w tych dwóch postanowieniach umownych do Tabel Kursów Walut Obcych obowiązujących w pozwanym banku. Postanowienia te nie zostały bowiem indywidualnie uzgodnione z powodami, co potwierdzili również świadkowie zgłoszeni przez pozwany bank. Nie może być bowiem mowy o indywidualnych uzgodnieniach jeżeli powodowie nie mieli wpływu na treść tych postanowień. Postanowienia te są również sprzeczne z dobrymi obyczajami, przy czym oceny tej zgodności dokonuje się z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą zatem takie zapisy umowy, które dla zwykłego konsumenta nie będą dostatecznie jasne, czytelne i proste a także takie, które nie zabezpieczają jego interesów w dostateczny sposób. Jako sprzeczne z dobrymi obyczajami należy kwalifikować takie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron umowy, nierównomiernie rozkładają uprawnienie i obowiązki. Tymczasem w zakwestionowanych postanowieniach umownych nie określono nie tylko terminu ustalania wysokości kursu waluty ale również i przede wszystkim – sposobu jej ustalenia, pozostawiając pozwanemu w tym zakresie całkowitą dowolność. Również zmiana umowy dokonana aneksem nr (...), wprowadzona w 2012 r pozostawiała w dyspozycji banku decyzję o sposobie ustalenia wysokości kursu waluty. Wprawdzie, zapis umowy stanowił, że podstawą ustalenia kursu jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu (...) w chwili tworzenia Tabeli Kursów, jednakże, po pierwsze - trudno uznać powyższy zapis za jasny i zrozumiały dla przeciętnego konsumenta, po drugie – nadal bank ustalał jednostronnie ustalał wysokość kursu i po trzecie – zapis ten działał jedynie na przyszłość natomiast nie odnosił się do rat już przez powodów uiszczonych. Skoro zaś postanowienie to nie

wskazywało jasnych i precyzyjnych reguł sposobu ustalania kursu franka, a nadto ustalenie przyznane było wyłącznie jednej stronie umowy, to również ten zapis aneksu nr (...) należało uznać za abuzywny wobec powodów.

W zaistniałej sytuacji należało zatem ocenić jaki był skutek uznania powołanych postanowień za abuzywne. Stosownie do art. 385 § 2 kpc, jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Uznanie za abuzywne postanowień dotyczących miernika wartości nie powoduje nieważności umowy. Umowa może zatem nadal funkcjonować jednakże za podstawę obliczeń powinien być brany miernik o obiektywnym, jednolitym charakterze. Należy zgodzić się z poglądem Rzecznika (...), że może to być kurs średni, kurs sprzedaży lub kurs kupna ale w ramach konkretnej umowy wszelkie wyliczenia powinny następować na podstawie jednego rodzaju kursu, tak aby wykluczyć nieznajdujący pokrycia w czynnościach faktycznych spread walutowy. Miernik wartości, do którego strony odnoszą wysokość świadczenia, musi mieć charakter obiektywny i zewnętrzny w tym sensie, że nie może być ustalany przez jedną ze stron kontraktu. Sąd w niniejszym składzie podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 14 lipca 2017 r (II CSK 803/16), z którego wynika, że takim miarodajnym miernikiem wartości waluty (CHF) mógłby być średni kurs waluty ustalany przez Narodowy Bank Polski. Ustalenie adekwatnego miernika wartości istotne jest w szczególności dla określenia indeksowanej kwoty kredytu, która pozostaje odniesieniem dla poszczególnych rat ustalonych w harmonogramie spłaty. Spłata kredytu powinna nastąpić według zasad określonych w § umowy, w którym określono liczbę rat, termin spłat (w tym samym dniu miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu lub jego pierwszej transzy) oraz sposób spłaty (poprzez potrącanie z rachunku kredytobiorcy).

Nieuzasadnione jest natomiast żądanie powodów oparte na treści art. 410 kc. W przedmiotowej sprawie nie zaistniała żadna z przesłanek art. 410 kc. Powodowie dokonując obliczenia kwoty, którą uznają za nienależne świadczenie przyjmują, że kredyt udzielony im na podstawie zawartej z pozwanym umowy, nie jest kredytem indeksowanym do CHF, gdyż klauzula indeksacyjna ma charakter abuzywny. Powodowie uznają, że udzielony im kredyt jest w istocie kredytem złotówkowym a zatem spłaty poszczególnych rat powinny odbywać się w złotych polskich z oprocentowaniem według stawki Libor 3M CHF właściwej dla kredytów indeksowanych do CHF i z pozostawieniem dalszych postanowień umowy bez zmian. Podkreślić jednak należy, że w przedmiotowej sprawie za abuzywne uznane zostały wyłącznie sposoby przeliczenia wartości udzielonego kredytu i jego spłaty do jednostronnie ustalanych przez pozwanego Tabel Kursów Walut Obcych a nie sama klauzula waloryzacyjna, którą strony uzgodniły na etapie zawierania umowy.

W ocenie sądu, uwzględnienie powództwa na zasadach opisanych przez powodów w pozwie, prowadziłoby do zmiany charakteru prawnego umowy. Strony umówiły się bowiem na zawarcie umowy kredytu w złotych polskich indeksowanego do waluty obcej a nie – na zawarcie umowy kredytu w złotych polskich lub kredytu w walucie obcej. Rodzaj i charakter zawartej umowy oraz specyfika kredytu indeksowanego, powodują, że nie sposób uznać, iż kredyt ten jest identycznym produktem bankowym jak kredyt w złotych polskich. Wykładnia oświadczeń woli stron (art. 65 kc) wskazuje, iż zgodnym zamiarem było udzielenie powodom właśnie tego specyficznego kredytu a nie każdego innego, oferowanego przez bank. Zawarta przez strony umowa wprost przewidywała, że kwota kredytu w złotych polskich podlegała wypłacie po indeksacji do CHF a również postanowienia umowy dotyczące spłat jasno stanowią, że raty spłacane są w CHF i to indeksowanie stanowi zasadniczą cechę zawartej umowy. Gdyby przyjąć twierdzenia powodów o złotowym charakterze umowy, doszłoby do zmiany jej charakteru. Pomimo uznania miernika indeksacji za abuzywny, również nie doszło do zmiany charakteru zobowiązania, gdyż stanowiłoby to zbyt daleko idącą ingerencję w treść umowy. Także inne postanowienia umowy, mające wpływ na treść zobowiązania, były dostosowane do rodzaju zawartej umowy. Nie ulega wątpliwości, że klauzula pozwalająca bankowi na przeliczanie wypłaconej kwoty jak i rat kredytu zgodnie z kursem kupna i sprzedaży przewidzianym w Tabeli Kursów była bezskuteczna jednakże nie można automatycznie uznać, że - wskutek powyższej eliminacji – doszło do zasadniczej zmiany treści umowy.

Powodowie zatem niezasadnie domagają się zapłaty kwoty 108 143 zł obliczonej jako różnica między wysokością pobranych przez bank rat kapitałowo-odsetkowych a wysokością rat, które byłyby należne, gdyby nie dokonano indeksacji w stosunku do CHF z zachowaniem oprocentowania opartego na stawce Libor 3M, gdyż ostatecznie nie

została uznana za abuzywną klauzula indeksacyjna. Zawarta umowa pozostaje zatem umową o kredyt indeksowany natomiast dla wykazania wysokości żądania w oparciu o abuzywność części tej klauzuli oraz wyeliminowanie jej jako podstawy ustalania wysokości zobowiązania, powodowie powinni wskazać inny miernik wartości kursu waluty. Dopiero porównanie powyższych wartości (kursu waluty wskazanego przez stronę i kursu stosowanego przez bank) pozwoliłoby na ocenę wysokości należnego powodom świadczenia. Powodowie nie wykazali zatem zasadności dochodzonego roszczenia.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 kpc.